

# שלושת הלאוים של גולדה:

## ..לא הכדה! לא משאומתן!

### וגם לא שלום!

הערבי, הנחשב במרחב כגיבור לאומי: בזירי זור, בכריחותיהדעת, כאל דבר שולי וחסר רצינות.

לגבי האזרח ברחוב, באוזניו צילצלו הצהרותיו של בורגיבה מפתיעות, נשמעו הסברים רישמיים מעין אלה כמתקבלים על הדעת. מה שמרביית אזרחי ישראל שכחו ומה שמכונת התעמולה הרישמית ניסתה לטשטש היא העובדה שדבריו של בורגיבה לא היו כלל בחינת חדשה. מבחינת מהותית לא היה כמעט דבר בדברים שאמר בורגיבה בראיון לעיתון האיטלקי שהיה ראוי להוות ידיעה עיתונאית.

בראשית 1965, פתח בורגיבה ביוזמת שלום מיוחדת במינה. אחרי שהבשיר את הקרקע לכך בסדרת מאמרים שהופיעו בעיתונות התוניסאית, יצא בורגיבה למסע במדינות ערב.

כאשר הגיע בורגיבה לעיר העתיקה בירושלים, הוא כינס שם מסיבת עיתונאים, השמיע בה לראשונה בפומבי את תוכניתו לפתרון הסיכוסך המזרח-תיכוני.

עיקר הדברים שהשמיע בורגיבה בעיר העתיקה בירושלים, היו זהים לדברים שהשמיע השבוע באוזני הרייטלינג:

● חלוקת ארץ-ישראל אינה כלל פתרון גרוע. הערבים צריכים להכיר בעובדת קיומה של ישראל בגבולותיה. (שנת 1967).

● היהודים והערבים הם בני גזע אחד שחי בירידות ובאהוה במשך כל הדורות. הם יכולים לחיות בצוותא על בסיס של כבוד



אבן: "לא רציני!"

גולדה: "הוא ערבי!"

# "חביב אבל לא נחמד!"

המק השבוע אבא אבן: "עוד לא קראתי את הנוסח המדוייק של הדברים."

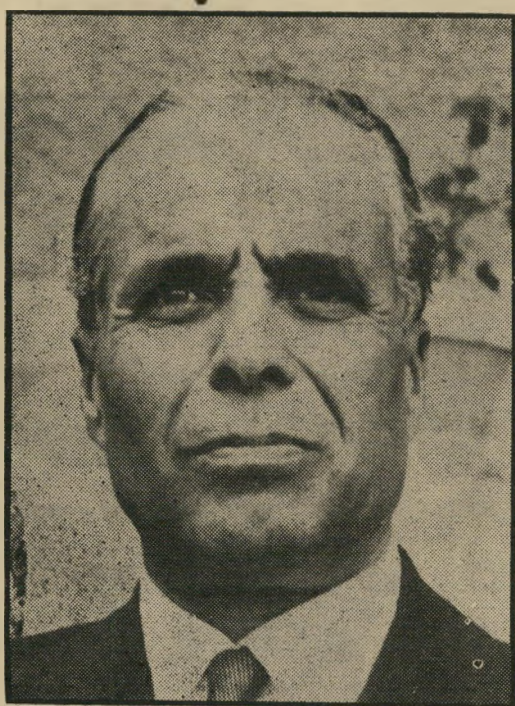
לעבור כמה ימים, כאשר הופיעה גולדה במועדון העתונות בתל-אביב היא נשאלה מדוע לא זכו הצהרותיו של בורגיבה לתגובה רשמית מצד ממשלת ישראל. השיבה גולדה על כך: "שמענו אותו... אני חושבת שאני צריכה לחכות עוד קצת בטרם אגיב. הדברים שהושמעו הם מרשימים, אך יש בהם גם מן הסתום. בדרך כלל טוב לשמוע גם קול שאינו מדבר על השמדה ומלחמה. אבל כדאי שלא תהיה תגובה שסחית, והייתי מעדיפה, מבחינת הממשלה ומשרד-החוץ, לחכות עד שנלמד בדיוק את כוונת הדברים ואת רקעם."

מאו עברו שמונה שנים, במשך שנים אלה חזר בורגיבה והשמיע את הצהרותיו בתודמניות אינספור. אבן ממשלת ישראל לא מצאה לנכון עוד היום להגיב על דבריו של בורגיבה. עד היום היא ממתינה לנוסח המדוייק שלהם.

תגובותיהם של מנהיגי ישראל בפרשה זו נשמעות כפליטון, גם ללא עיבוד ושיפוץ. כל אימת שמונהג ערבי כלשהוא משמיע הצהרה החורגת מאיומי השמדה או מלחמה, מתיחסת ממשלת ישראל לכך כאל מהתלה. בשעתו, בוועידת חרטום שנערכה אחרי מלחמת ששת הימים, קיבלו כל מדינות ערב את שלושת תלאוים המפורסמים של חרטום, שאמרו כי אף מדינה ערבית לא תכיר בישראל, לא תנהל מ"מ, ולא תכרות עימה שלום. אלא שבינתיים התהפך הגלגל. הלאוים של חרטום אומצו עלידי ממשלת גולדה מאיר, שעקרונות מדיניותה כלפי הערבים, כפי שנחשפו בהצהרות השרים האחרונות, מסתכמים בשלושה לאוים מפורשים:

- לא הכרה בעם הפלסטיני.
- לא משאומתן עם אויב הרוצה להרוג ולהשמיד.
- לא שלום.

במשך שנים טענה ממשלת-ישראל כי רק משאומתן ישיר בין ישראל לערבים, ללא תנאים מוקדמים, עשוי לקדם את השלום. והנה, קם מנהיג ערבי ומציע לישראל בדיוק את מה שדרשה: מ"מ ישיר ללא תנאים מוקדמים. איזו באמת סברו גולדה ואבן, כי זהו רק טכסים תעמולתי שנועד לרכוש אהדה לעמדה הערבית בקרב דעת-הקהל העולמית, לא היה דבר פשוט מאשר להוכיח זאת. די היה כי ממי שלתישראל תכריז בפני העולם, כי היא מריי מה את הכפפה שהשליך בורגיבה לזירה, מריי כנה לשלוח נציג רישמי שיופגש עם בורגיבי בה וישמע מה יש לו להציע בשם הערבים. אולם החשש פן עלול מיפגש כזה להוליד חליה מיפגשים נוספים ולהוביל לקראת מצב בו תיאלץ ממשלת ישראל לגלות את עמדותיה האמיתיות, היה חזק מכל. פחדה של ממשלת-ישראל מפני מצב בו יסתבר לעולם כולו כי מניו וגמור עם ישראל שלא לוותר על השטחים המוחזקים, אפילו תמורת שלום אמתי, דהף אותה אל הפינה, הציגה שם במערוניה הדיפלומטיים המגוחכים.



בורגיבה: להכיר בישראל!

הדדי, ליצור שלום שזאת תוך שיתוף פעולה זה והכנה.

● פיתרון הבעיה צריך להיות נתון בידי העם הפלסטיני בלבד. שאר עמי ערב יכולים למלא רק תפקיד של יועצים.

או, ב-1965, היו הצהרותיו אלה של בורגיבה מאורע מהפכני. אולם הם זכו בעתונות הישראלית, בדיוק לאותה תגובה לה זכו השבוע. עיון בעתוני ישראל של אותם ימים, עלול להוליד את הרושם, כאילו תגובות השבוע על דברי בורגיבה פשוט הועתקו מהעתונים שהופיעו לפני שמונה שנים.

כמעט כל העיתונים הישראליים עשו יד אחת, התייחסו להצהרותיו של בורגיבה כאילו אפיוזורה חולפת. כאשר התבקשה גולדה מאיר, או שרת-החוץ של מדינת-ישראל, להגיב על דברי בורגיבה, התחמקה באותו נוסח בו חתי

ראיון שהתפרסם בעתון האיטלקי הנפוץ קורירה זהה טרה, המופיע במילנו, נראה סנסציוני. בראיון עם כתב העתון, דינו פרסקובלדי, השמיע נשיא טוניסיה אל חביב אבורגיבה (ששמו שובש בפי הצרפתים והשר תרש כ"בורגיבה"), כמה הצהרות בקשר לסיכוסך הישראלי-ערבי, ששמעו הסרות-תקדים בפי מנהיג ערבי. מבלי להפליטף ולהסתתר מאחורי מליצות המשתמעות לשתי-ספים, הצהיר כורגיבה במפורש:

● "אני מוכן להיפגש עם נציג ישראלי כרומא, באתונה, כמלמה, או בכל מקום אחר, כדי לשוחח ולהביא בקלות לירי הסכם. העיקר הוא להיעזר בשפת התבונה."

● "נשיא מצריים, אנואר סאדאת, עשה הרבה למען השלום. גם אני הייתי נוהג כמוהו. הייתי מתכוונן למלחמה ובאותה עת הייתי עושה מאמץ להגיע לפתרון בדרכים מדיניות. אני נפגשתי עם סאדאת. סאדאת מוכן להכיר בישראל, לשתף איתה פעולה; לאפשר לאוניות ישראליות לעבור בסואץ. המצרים מוכנים לשוחח עם ישראל. אם באמצעות שירות ישראל או באמצעות מתווך אמריקאי או שבדי, זה היינו הך."

● "לי אין שום קושי להיפגש עם יהודי-ישראלי כלשהו, שמבין את הצורך בשלום. להיות מתווך לא הייתי רוצה להיות, כי שני הצדדים עלולים היו לדון אותי או בצורה בלתי הוגנת."

הדברים היו מנוסחים בבירור. הם הידהדו בכל רחבי המרחב, אך היכו כפטישים בראשיהם של מנהיגי המדינות הישראליות. מזה זמן רב לא נאמרו דברים כה מפורשים וכה ברורים בצורה חד משמעית, מפי מנהיג ערבי כה בכיר, התופס עמדה חשובה בעולם הערבי.

ממשלת-ישראל הבינה מיד את גודל הסכנה הצפויה מהתגובות על דבריו של בורגיבה בישראל. אורחי ישראל עלולים, הם ושלום, להיתפתח להאמין כי יש ערבים הרוצים בשלום — בניגוד לכל מה שמונהיגי ישראל משננים להם השכם והערב.

וכך, עוד בטרם יבשה דיו הדפוס על הרייזון המורסם עם בורגיבה בעיתון האיטלקי, נכנסה מכונת התעמולה הישראלית לפעולה.

כתבי העיתונות הישראלית הסמוכים אל שולי חן ממשלת-ישראל בירושלים, מיהרו לפרסם הודעות בשם "חוגים מדיניים בכירה", לפיהם: "הצעת בורגיבה אינה רצינית". שרי-החוץ אבא אבן, שחזר לישראל בדיוק בעת שהתפרסמו דבריו של בורגיבה, שלף כמו קוסם תגובה מוכנה: "בורגיבה מדבר על תיווך. האם עמדתו היא מאוזנת ומאפשרת לו להכריז כי הוא עומד באמצע בין הישראלים והערבים? אינני מאמין כי נשיא טוניסיה הציג את עצמו ברצינות כמתווך בין הערבים ובין ישראל. בורגיבה הוא נציגה של העמדה הערבית."

לעובדה כי אבן הגיב על דברים שבורגיבה לא אמר כלל, וייחס לו רצון תיווך שלא היה קיים, אין חשיבות. בין לילה נרמזו לעם בישראל מפי החוגים המוסמכים כיצד יש להתייחס אל דבריו המנהיג